

لەشفرۆشی وەك دیاردەیهکی ترسناک

مەجید دلتیا

ئەورۆژم لەبیرناچیتەووە کە لەسەر تەلەفزیۆن مەسئولیک باسی بەرژەوهندی گەل وئەخلاقى كوردانەى دەکرد، کەچی شەویک وەك مندال بەسەر قاجمدا کەوتبوو تا ئافرهتیکى بۆ پەیدا بکەم

((قسەى لەشفرۆشیک))

ئەو دەربیرینە قسەى ئافرهتیکى لەشفرۆشە کە رۆژنامەى میدیا لە ژمارەى 202 دا دواندووویەتى. ئەو قسانە بەو راشکاویە جیگای نیگەرانیە و ئاماژەیهکی ترسناکە بۆ دەسەلاتیک کە ئەو مەسئولەکانیەتى ، بۆ دامرکاندەووەى ئالۆشى شەویک لەئاست ئافرهتیکى سۆزانیدا چەندەرەزێل و بچوکن ، جگە لەوەش ئاماژەى روولەسەربوونى کارى سیکسگەراییه کە لەشفرۆشى دەرهاویشتەکەیهتى.

ئەم بابەتە هەڵدەگرێ بە رژی کارى لەسەر بکری.

بەپێى هەموو ئەوقسەو باسانەى لە کوردستانەو دەگەن ، لەشفرۆشى وەك دیاردەیهکی ترسناک لەم چەند سالەى دوایدا، روو لەهەلچوونە. گەرچی ئەم کارە لەکۆمەلگەى کوردیدا کەم تا زۆر بوونى هەبوو، بە ئاشکراش نەبوو، بەلام دواى رووخانى بەعس و پشپووی و ئاوارامیەکانى باشوورو ناوەراستی عێراق و نەبووبى کارو زیادبوونى هەژارى، لەبەرامبەردا تارادەیهک بوونى ئارامیەکی باش لە کوردستاندا ، بوونەتە هۆى ئەوئەوئە ئافرهتانیکی زۆرى عەرەب بۆ کارى لەشفرۆشى روولە کوردستان بکەن. زۆرجار باس لەوەدەکری کە هۆتیلەکانى کوردستان پرپوون لە ئافرهتەى سۆزانی عەرەب یا لەمالەکاندا جیگیر بوون. ئەمە گەرچی هۆى هەرە دیار کەسەرچاوەکەى هەژارییەونان پەیداکردنە، بەلام بەلایەکیتردا دەکری هەندى جاروالیکبدریتەو، کە ئەو هەولیک بیئت بۆ سرکردن و لەخستەبردنى گەنجى کورد. ئەمەیان هەولیکە دوژمنانى کورد کارى بۆ دەکەن و دەیانەوئ لەورپپەووە کار لەکۆمەلگەى کوردى بکەن، لەکاتیکی کە ئەوان بەکارى سەربازى ناتوانن بکەن. زۆر جار دەبیستین کە دوژمنانى کورد ، بۆ ئەو نیمیچە ئازادییهى لە باشوورى کوردستان هاتۆتە ئاراو و بۆ تیکدان و هەلوەشاندەووە لیکترازاندنى کۆمەلگای کوردى هەموو رپپەک دەگرە بەر. ناریدنى مادە سرکەرەکان و خوارەمەنى ئیکسپایەر و ئافرتانى بە ئایدز تووشبوو و ناریدنى گۆقارى سیکس بۆ بازارەکانى کوردستان بەشیکن لەو هەولانە. دیارە هەریەک لەو حالەتانه کاریگەرى نەگەتیفى خۆى دەبیئت. ئەوئەوئە من دەمەوئیت لەسەرى هەلوئیسەتە بکەم، ئەوئەوئە کە سیکس بکریتە سەرچاوەیهک بۆ بژیوی ژیان.

هەلبەت شەرو ئاژاوە لەهەر شوئینیکدا بیئت، دەبیئتە هۆى تیکچوونى ژیان و بەرزبوونەوئە رادەى بیکارى و هەژارى. لەبەرامبەر ئەمەشدا ، مرۆقەکان ناچار دەبن بۆ پرکردنەوئە پیداوایستیهکانى ژیانان پەنا بۆ زۆر کار ببەن کە باوەریشیان پێى نییه. بۆیه هیچ سەیر نییه لە ئاوا کۆمەلگایەکاندا، زۆرتەرىن دیاردە ناجۆرونەشیاوەکان سەرەلەبەن، وەك ئەوانەى ئەمرۆ دەبیترین، لەرفاندنى مرۆق(مندال وگەورە)، دزی و راوورووت، زیادبوونى تاوانکارى، دیاردەى قاجاگیەتى و زۆریتەر.

لەکتیبى پرۆتۆکۆلات حکمائ سەهیۆندا بەشیکى تاییەت تەرخانراو و بۆ مەسەلەى برسیردن(تجویع). سیاسەتى بە برسیردن یەکیک بوو لەو سیاسەتانهى دەولتەتە زل هیزەکان بۆ مەیسەرکردن و دەستبەسەرداگرتنى ئەوناوچانەى مەبەستیان بوو داگیریان بکەن. چوون ئەوان دەزانن لەهەرولتاتیکیا برسیتى پەرەیسەند هەموو دیاردەیهکی خراپ سەرەلەدەت. لەو رپپەیهووە هەولێ لەبەریەک هەلوەشاندەوئە خیزان و پەیهوئەدیە کۆمەلایەتیهکانیان داو. رەنگە ئەم پلانه زیاتر بۆ ولاتانیک بیئت، کە سیستمى خیزان و پەیهوئەدیە کۆمەلایەتیهکان تییاندا بەهیزن. لەوچارچۆیهیدا پیدەچیت ئابلقەى ئابوورى درێژەى ئەوپلانه بیئت. کەلێرەووە رەهەندە سیاسیهکە زەقتەر دەردەکەوئیت. دیارە

ئابلۇقەي ئابوورى زياتر خەلك باجەكەي دەدات، نەك رژیمةكە. ھەموومان پلانى ئابلۇقەي ئابوورى سەر عىراقمان بىنى كە چۆن خەلكى رەش ورووت باجەكەيان دوا، برسیتی و ھەژارى بە ئاستىكى كارەستبار گەشىت. بۆيە دياردەي لەشفرۆشیش وەك يەكك لەدەرھاويشتە خراپەكانى ئەوسياسەتە سەرپهەلداو ئىستاشى لەگەلدابیت، بەردەوامە و روولەزىادبوونە. بەپیتی قسەكانى ئەونافرەتە ئىستا چەندىن گرووپ لە كوردستاندا ھەن.

گەرچى تاكەكانى كۆمەل ئازادەن لەوھى چۆن ممارەسەي ئازادى دەكەن، بە ئازادى سىكسىشەو. وەلى كارەكە ئەوكاتە لەھىلى ئاسايى خۆي لادەدات كە سىكس بكریتە ھۆيەك بۆ خۆژياندن. لیرەدا پيويسەتە لە ھۆكارەكانى بکۆلریتەو. گەرچى ئەمە دياردەيەكى تايبەت نىە بە كۆمەلگای كوردى، لەتەواوى كۆمەلگای بۆرژوازىدا و لەم ئەوروپايەي ئىستاشدا ئەم كارە بوون و رەواجى ھەيە.

لە كۆمەلگەي ئىمەدا كە ئافرەت خاوەنى ئابوورىەكى سەر بەخۇ نىيە و ئەوكاتەي ھەموو دەرگايەكى بەروودا دادەخریت، بەناچارى پەنا بۆ كارى لەوبابەتە دەبات. لیرەدا بەبرواى من دەكرى خۆيىندەنەوھەيەكى ترمان بۆ ئەم حالەتە ھەبیت. كەچى بەداخەو لای ئىمە پيش ئەوھى لەھۆيەكانى لەشفرۆشى بکۆلریتەو، ئەو ئافرەتەنە بەرەو رووى سزای مەرگ دەبنەو. زۆرمان بىنى و بىست لەونافرەتەنەي بۆ پاروويەك نان پەنایان بۆ ئەم كارە برد، دواتر بەناوى نامووس و قەرەبووى شەرەفەو كوژران و لا شەكانيان لەلئواری شەقامەكاندا فریدران و زۆرجار قوربانىەكان بکۆژەكانيان حیزبە دەسەلئادارەكان بوون. ديارە لە بەرامبەر ئاوها دياردەيەكدا دەسەلات، بەپەلەي يەكەم بەرپرسيارە، چونكە گەندەلى و نادادى كۆمەلایەتى و لىنەپرسىنەو، كاریكى كرددووە مەسەلە چىنايەتیهكانى زۆر زەق كرددۆتەو. لىپرسراوانى حیزبى و بەتايبەت حیزبە دەسەلئادارەكان خەيالى فریوون و یارى بەدۆلار دەكەن. سەرچاوەي ھەرە زۆرى پرۆژە دارايیەكانيان لەدەسەلاتى خۆياندا كۆنترۆل كرددووە، بەرامبەر بەو خەلكانىك كە خاوەنى كەس نین و خاوەنى ھىچ نین، كەوتوونەتە سەر سفر.

ئەمە زياتر لەو خیزانانەدا ديارە كە كاسبكارىان نىيە و ئافرەتەكانيان ناچار بۆ دابىنكردى بىداوويستیهكانيان، پەنا بۆ كارى لەشفرۆشى دەبەن.

لەقسەكانى ئەو ئافرەتە لەشفرۆشە، ئەم راستیە بەروونى ديارە، بەوھى ئەگەر سەرچاوەيەكى بژويان ھەبیت، واز لەو كارە ناشیرینە دەھینن، بەتايبەتیش كاتیک بەئیمزای 74 ئافرەتى لەشفرۆشەو داوا لە حكومەتەكەي سلیمانى دەكەن، بۆ دابىنكردى برە پارەيەك و دواتر وەلامیش نادرینەو، ئەو ئىر لىپرسراویتی و بەھەند وەرنەگرتنى خەمى خەلك زياتر دەكەویتە ئەستۆيان. بۆخۆم بروای تەواوم ھەيەكە، زۆرىك لەو ئافرەتەنە گەر سەرچاوەيەكى دارايان ھەبیت، بەدلىنایيەو واز لەو كارە قیزەوونە دەھینن.

لیرەدا دەمەویت ئاماژە بە نموونەيەك بكەم، پيش شۆرشى ئۆكتۆبەر ئىوارانىك، لىنين لەگەل ستالیندا پياسە دەكەن. قسەوباس لەسەر شۆرش و كۆمەلگەي روسى دەكەن. لىنين لە ستالین دەپرسیت، ئەو شوینانەي بۆ كارى لەشفرۆشى درووسنكراون ئەگەر شۆرش سەرکەوت، چىيان لیدەكەيت؟ ستالین دەلیت: ئەو شوینانە ھەموو دەروخىنم و ئەوانەشى لەویدا، كارى لەشفرۆشى دەكەن، لەملىان دەدم. لىنين پىي پیدەكەنیت. دواى سەرکەوتنى شۆرش و كرددەوھى كارگەو فابرىكا، خەلكانىكى زۆر بەو كارگەو فابرىكايانەو پەيوەست دەبن. جارىكىتر لىنين ھەمان پرسىار لە ستالین دەكاتەو، كاتیک سەرئەج دەدەن ئەو شوینانە زۆر بەيان چۆل بوون، خەلكەكەي بەسەرچاوەكانى كارەو پەيوەست بوون. بۆيە لىنين بە ستالین دەلیت: ئەو ئافرەتەنەي لەو شوینانەدا كارى لەشفرۆشيان دەكرد، ھۆيەكەي بىكارى بوو، بۆيە لەگەل دەستەبەربوونى كار ئەوان بە سەرچاوەكانى كارەو پەيوەست بوون.

گەرچى كیشەي لەشفرۆشى ھەربەوئەندەش كۆتايى نایەت. وەك چۆن خەلكانىك، سووال دەكەن و پارەي باشیشيان دەستكەوتووە، ئىتر ھەرفىر بوون، بۆيە ئافرتانىكیش ھەن، ھەر فىر بوون. بۆ ئەمانە پيويستیان بە

چاكسازى ھەيەو پېويستە بخرىنە ژېر چاودىرى كۆمەلەيتەو. بۇ خەلكانىك كە كارىان ھەيەو دۆستيان ھەيەو بەدوای كارى سىكسدا دەگەرىن ، ئەمەيان پەيوەندى بە ئازادى سىكسەو ھەيە ، گەرچى ھۇى تايبەتى خۇيشى ھەيەو دەبى ھۇيەكانى دەست نىشانىكرېت. ئەمە بەمەرچىك ھۇى سىكس كىردنەكە بۇ پارە نەبېت. چوون سىكس بۇ خۇى ئالوگورى ھەستىكى ئىنسانىيەو كاتىك لەبەرامبەر برىك پارەدا ئەوكارە دەكرېت. ھەستى لايەكى تيا ونەو كارەكە نيوەچلە. چونكە كەسى لەشفرۆش لەژېر فشارىكدا ئەوكارە دەكات، كەفشارى بژىويەو كەسى بكَرېش لەژېر ئىغرائانى پارەدا كارەكە دەكات. بۇيە گەر ھەلەنەبم من ئەم كارە لەرووى مەعنەويەو بەجۇرىك لە(ئىغتيساب) دەزانم، بەوھى كەلەژېر فشاردا كارەكە ئەنجام دەدرېت. لەپەيوەند بەم بابەتەو لە حىزبىكى بچوكدا كەسىك مەسلىمانى دەناسى. ئەو برادەرە زۇرپەى ئەو كەسانەى دەناسى كە خەرىكى كارى سۇزانى بوون وپەيوەندىشى پېيانەو ھەبوو. ئەو كابرەيە ئىشى ئەو ھەبوو، ئافرەتى بۇ مەسئۇلەكانى ئەو حىزبە پەيدادەكرە. ئەمە ھۇيەك بوو بۇ مانەوھى ئەو كەسە لەپەيەكى بەرزدا، چونكە لەسەرەو پىشتى دەگىرا. گەر ئەمە ھالى مەسئۇلانى حىزبىكى بچوك بېت، ئەى دەبى ھالى مەسئۇلەكانى حىزبى دەسەلاتدار چۆن بېت؟

بۇيە حكومەتېك گەر بىھوئەت، لەخزمەتى ھاوولتاياندا بېت و بىھوئەت كېشەوگرفتەكانيان چارەسەرىكات، دەبېت لەھەولە دەستەبەركردنى سەرچاوەكانى كاردا بېت، يا لانى كەم مانگانەيەكيان پې بدرېت. ئاخەلكانىك ناچار نەبن بۇ بژىوي ژيان پەنا بۇ كارى ناشايستە بەرن كە لەشفرۆشى نمونەيەكەتەى. ھەرچەندە پېم وایە حكومەت بە مەبەست نەكار بۇ ئەوانە دەدۆنەو، نەھەولە چارەسەرى كېشەكەشيان دەدەن. ئاخىر لۆژىك ئەمە قىبول ئاكات. گەر ئەمانە واز لەكارى سۇزانچېتى بەھىن، ئەى كى كۆرى شەوانى مەسئۇلەكان گەرم بكات.

دوا سەرنج لەپەيوەند ئەم بابەتەو، ئەوانەى بەكارى لەشفرۆشەو خەرىكن، قورىانى دەستى كۆمەلگايەكى بى وىژدانن، ئەو كۆمەلگايەى شەرەفى كىردۆتە پىرۆزترىن شت، بى ئەوھى لا لەھىچ ھۇيەكى تر بكاتەو. لەكۆمەلگايەكى وادا، كە تەنيا تاوانبار ئافرەتان بن و پىاوانىش وەك بەزەكى بانان بۇى دەرچن ، دەبى ھەر چاوەرېى ئەو بىن ، لاشەى قوربانىانى ژن بەردەوام لەكەلەكە بووندا بن. دەسەلاتىك كە خۇى سەرچاوەى ئەو ديارەيەو درېژە پېدەرى بېت، زۆر جارېش ھەرخۇى بكوژى كەسەكان بېت، ئەمە مايەى تېرامان و ھەلۆيستە لەسەر كىردنە.

بەسەرنج لە بارودۇخى ئىستاي كوردستان ، بووژانەوھەيەكى باشى بەخۆو ديوە، پارەو داھاتىكى باش دېتە دەست حكومەتى كوردستان، گەر كارى گەندەلى لەھەموو بوارەكاندا كۆنترۆل بكَرېت و گەر بىانەوئەت كەمىك لەخزمەتى خەلكى كوردستاندا بن وپاداشتى ئەو خەلكە داماوە بدەنەو، ئەو بەدلتىايەو ئەو پارەو داھاتە بەزىادەو بەشى ، مەسئۇلەكان و تىكرای خەلكى كوردستانىش دەكات وزۆر ديارەى زىانبەخشىش كۆتايان پېدېت.

10-8-2005